

การวิเคราะห์อัตลักษณ์ความเป็นครูสอนขับร้องเพลงไทย ของครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ศิลปินแห่งชาติ An Analysis of Thai Traditional Singing Teacher's Identity of Kru Surang Duriyabhan (National Artist)

ลภัสรดา ไวรวิลา* LAPATLADA WAIWILA *
นฤฏิกา สุนทรณผล** NUTTIKA SOONTORNTANAPHOL **

บทคัดย่อ

ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ศิลปินแห่งชาติ เป็นผู้ที่มีอัตลักษณ์การขับร้องเพลงไทยที่โดดเด่นเฉพาะตัว มีความชำนาญในการถ่ายทอดกลวิธีการขับร้องที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยการบูรณาการเนื้อหาให้เข้ากับ ยุคสมัยที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในปัจจุบัน ท่านจึงเป็นเสมือนครูศิลปินต้นแบบให้แก่ลูกศิษย์และ ครูดนตรีไทย ได้ยึดถือเป็นแบบอย่างในเรื่องคุณลักษณะความเป็นครูได้อย่างดียิ่ง และเพื่อยุรักษ์ความรู้ ด้านคีตศิลป์ไทยให้แก่คนรุ่นหลังต่อไป การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาประวัติและผลงาน ของ ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ (2) เพื่อวิเคราะห์อัตลักษณ์ความเป็นครูสอนขับร้องเพลงไทยของครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ศิลปินแห่งชาติ ใช้วิธีการดำเนินงานวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ 6 ขั้นตอน (1) รวบรวมข้อมูล จากเอกสาร (2) สร้างแบบสัมภาษณ์ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ (3) นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ คุณภาพ (4) สัมภาษณ์ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ (5) เรียบเรียงและวิเคราะห์ข้อมูล (6) สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยสามารถวิเคราะห์ได้ 2 ประเด็น (1) ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ครูเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ โดยพรสวรรค์และสืบทอดองค์ความรู้จากบรรพบุรุษ เป็นผู้เชี่ยวชาญทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติอันเป็นผล มาจากปัจจัย 2 ส่วน ได้แก่ ปัจจัยภายในคือ เชี่ยวชาญ ปัจจัยภายนอก คือ การสนับสนุนจากครอบครัว ท่านเป็นผู้มีศิลป์ในการถ่ายทอดมีจิตวิญญาณความเป็นครู ตลอดจนปลูกฝังให้ศิษย์มีคุณธรรมจริยธรรม ด้วยการดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี (2) ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ เป็นผู้ให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ ผ่านกระบวนการสอนที่เป็นขั้นตอน มีการพัฒนาวิธีการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน อยู่เสมอ โดยใช้หลักการประเมินผู้เรียนตามสภาพจริง และยังคงรักษาไว้ซึ่งระเบียบแบบแผนการขับร้องแต่ โบราณไว้ครบถ้วนทุกประการ

คำสำคัญ: สุรางค์ ดุริยพันธุ์ / อัตลักษณ์ / ครูดนตรีไทย

*นิสิตระดับปริญญาโทบัณฑิต, สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, lapatlada_ninew@hotmail.com

*Master of Education Program, Art Education, Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University, lapatlada_ninew@hotmail.com

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, nuttikas@g.swu.ac.th

**Asst. Dr., Art Education, Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University, nuttikas@g.swu.ac.th

ABSTRACT

Kru Surang Duriyabhan (National Artist) is the person who has an outstanding identity of Thai traditional singing. She is also specialized in teaching singing techniques which mostly rely on the students by integrating the contents to the modern period which is appropriate to the students today she is considered as a role model of performer teacher for students and Thai music teachers and in order to preserve and in knowledge of Thai traditional singing for next generation. This research aims to 1) study the biography and works of Kru Surang Duriyabhan and 2) analyze the Thai traditional singing of identity of Kru Surang Duriyabhan. This research is using qualitative method consisting of six processes including which are (1) collecting data from the documents (2) creating the interview form for Kru Surang Duriyabhan (3) validating the interview form by the validators (4) interviewing Kru Surang Duriyabhan (5) arranging and analyzing the data and (6) drawing conclusion and discussion.

The findings were 1) Kru Surang Duriyabhan is the teacher who is a talented and born to be professional teacher, specialized both theoretically and practically knowledgeable talented by in heritage knowledge from ancestors. She is specialized both theory and practice from two factors consisting of internal factor which is wisdom and external factor which is family supports. She is an art of conveying and the spirit of being a teacher, as well as cultivating morality and ethics to her students of being a good model and 2) Kru Surang Duriyabhan focuses on student - centred learning management through sequential teaching process by always developing teaching techniques which are appropriate to students and evaluating according to actual condition and maintaining singing rules and standards from ancient in all aspects.

Keywords: Surang Duriyabhan/ Identity/ Thai Music Teacher

บทนำ

การร้องเพลงเป็นการแสดงออกขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ที่ทำให้ผู้ร้องแสดงอารมณ์ความรู้สึกผ่านบทเพลงได้ชัดเจนกว่าเสียงดนตรีใด ๆ เนื่องจากการร้องเพลงมีการเชื่อมโยงกับภาษา ได้แก่ คำร้อง ซึ่งมีความหมายที่เฉพาะเจาะจง การขับร้องเพลงไทยเป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดมาตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบันที่ประกอบไปด้วย คำประพันธ์ การเอื้อนเสียงต่าง ๆ ที่มีลักษณะเสียง สูง ต่ำ สั้น ยาว เบา ดัง อันเป็นโครงสร้างหลักสำคัญของการขับร้องเพลงไทย ในสมัยก่อนการเรียนการสอนขับร้องมีลักษณะเป็นแบบปากต่อปาก หรือเรียกว่า มุขปาฐะ ซึ่งเป็นการเรียนที่ต้องใช้ความสามารถในด้านการจำเนื้อร้อง ทำนอง และลีลาต่าง ๆ โดยไม่มีการจดบันทึกเป็นโน้ตเพลงแต่อย่างใด การขับร้องเพลงไทยมีท่วงทำนองที่หลากหลายซึ่งเกิดจากการสร้างสรรค์เทคนิคทางร้องต่าง ๆ ที่แตกต่างกันออกไปตามแนวคิดและปฏิภาณของครูผู้สอนแต่ละท่าน ทำให้เกิดเป็นเอกลักษณ์การขับร้องเฉพาะตนที่ชัดเจน

ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ เป็นบรมครูผู้มีความความเชี่ยวชาญในศาสตร์ทางศิลปวิทยาไทย โดยเกิดจากพรสวรรค์และสายเลือด สืบเนื่องมาจากท่านเกิดในครอบครัวนักดนตรี คือ ครอบครัวดุริยประณีต และเป็นบุตรของครูเหี่ยวและครูเข้มซ้อย ดุริยพันธุ์ ที่ได้รับราชการเป็นศิลปิน สังกัดแผนกดุริยางค์ไทย กองการสังคีต (ปัจจุบันคือกรมศิลปากร) จึงทำให้ครูซึมซับและเกิดความสนใจการขับร้องเพลงไทย อีกทั้งยังได้รับความรู้จาก คุณป้า คุณน้า ที่เป็นนักร้องของวงดุริยประณีต โดยครูได้เริ่มฝึกขับร้องเพลงตั้งแต่อายุ 8 ขวบ เนื่องจากมีความสามารถในการจดจำบทเพลงต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำ มีความขยันหมั่นเพียรต่อการฝึกขับร้องเพลงไทยจนพัฒนาทักษะไปได้อย่างสูงสุด และได้ขับร้องร่วมกับครูหลายท่าน ได้แก่ ครูเจริญใจ สุนทรวาทีน ครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ ร้อยเอกชิต แฉ่งฉวี ครูจิรัส อัจฉรวงศ์ ศาสตราจารย์นายแพทย์สุเอ็ด คชเสณี ครูศรีนาฏ เสริมสิริ ครูมนตรี ตราโมท นับเป็นการเพิ่มพูนความรู้หล่อหลอมให้ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ เป็นผู้มั่งมีอัตลักษณ์ด้านการขับร้องเพลงไทยที่โดดเด่นด้วยน้ำเสียงและวิธีการขับร้องที่ละเอียดละออ

ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ เป็นผู้มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครูอย่างเต็มเปี่ยม มีความชำนาญในการถ่ายทอดวิธีการขับร้องที่ลึกซึ้ง ได้รับเชิญเป็นวิทยากรและอาจารย์พิเศษให้แก่สถาบันการศึกษาต่าง ๆ มากมาย ทั้งในระดับมัธยมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา (พ.ศ. 2502 - 2563) และท่านได้เสียชีวิตเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 ซึ่งเป็นระยะเวลากว่า 61 ปี ที่ครูมุ่งมั่นอุทิศตนเพื่อถ่ายทอดความรู้ด้านการขับร้องด้วยเทคนิคการสอนที่บูรณาการเนื้อหาสาระให้เข้ากับยุคสมัย เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจหลักการขับร้องที่กระชับและสามารถขับร้องเพลงไทยได้รวดเร็วขึ้น ผ่านบทเพลงที่ครูประพันธ์ขึ้นทั้ง 3 บทเพลง นับเป็นหลักสูตรการสอนที่สร้างทักษะการขับร้องขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้เรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษาได้อย่างดีเยี่ยม

ดังนั้น การวิเคราะห์อัตลักษณ์ความเป็นครูสอนขับร้องเพลงไทยของครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ศิลปินแห่งชาติ จึงเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนขับร้องเพลงไทยให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดแก่ผู้เรียน และเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้ครูผู้สอนขับร้อง ได้ยึดถือเป็นแบบอย่างในเรื่องคุณลักษณะความเป็นครู ตลอดจนเทคนิควิธีการสอนต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่ออนุรักษ์วิชาความรู้ด้านศิลปวิทยาไทยให้แก่คนรุ่นหลัง

ต่อไป ทำให้วิเคราะห์หัตถ์ลักษณะความเป็นครูสอนขับร้องเพลงไทยของครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ศิลปินแห่งชาติ เป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ 1) ประวัติและผลงานของครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ศิลปินแห่งชาติ 2) คุณลักษณะความเป็นครูของครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ศิลปินแห่งชาติ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประวัติและผลงานของครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ศิลปินแห่งชาติ
2. เพื่อวิเคราะห์หัตถ์ลักษณะความเป็นครูสอนขับร้องเพลงไทย ของครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ศิลปินแห่งชาติ

วิธีการศึกษา

การวิเคราะห์หัตถ์ลักษณะความเป็นครูสอนขับร้องเพลงไทยของครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ศิลปินแห่งชาติ ใช้วิธีการดำเนินงานวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เน้นการวิเคราะห์เอกสารและการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสืบค้นตำรา งานเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์สร้างประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ศิลปินแห่งชาติ
2. สร้างแบบสัมภาษณ์ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ศิลปินแห่งชาติ
3. นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพก่อนนำไปใช้และแก้ไขตามคำแนะนำ
4. สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ศิลปินแห่งชาติ
5. เรียบเรียงและวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์หัตถ์ลักษณะความเป็นครูสอนขับร้องเพลงไทยของครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ศิลปินแห่งชาติ โดยนำเสนอข้อมูลตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้
 - 5.1 ประวัติและผลงานของครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ศิลปินแห่งชาติ
 - 5.2 คุณลักษณะความเป็นครูของครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ศิลปินแห่งชาติ
6. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผลการศึกษา

การวิเคราะห์หัตถ์ลักษณะความเป็นครูสอนขับร้องเพลงไทยของครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ศิลปินแห่งชาติ แบ่งออกได้ 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ประวัติและผลงานของครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ศิลปินแห่งชาติ

1.1 ประวัติส่วนตัว

ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ได้รับการยกย่องเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (คีตศิลป์) ในปี พ.ศ. 2560 เกิดวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2480 ณ บ้านดุริยประณีต เลขที่ 83 ถนนลำพูน (หลังวัดสังเวชวิศยาราม) ตำบลวัดสามพระยา อำเภอพระนคร จังหวัดพระนคร ถึงแก่กรรมวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 สิริรวมอายุ 82 ปี เป็นบุตรของนายเหนียว ดุริยพันธุ์ อาชีพข้าราชการคีตศิลปินตรี กองการสังคีต กรมศิลปากร และนางเข้มซ้อย ดุริยพันธุ์ (ดุริยประณีต) อาชีพข้าราชการคีตศิลปินเอกกองการสังคีต กรมศิลปากร เป็นบุตร

คนที่ 1 ในพี่น้องจำนวน 6 คน ได้แก่ 1. นางสาวศุภรางค์ ดุริยพันธุ์ 2. นายชนะ ดุริยพันธุ์ (ถึงแก่กรรม) 3. นางดวงเนตร ดุริยพันธุ์ (ถึงแก่กรรม) 4. นายนฤพนธ์ ดุริยพันธุ์ 5. ร้อยตรีอนันต์ ดุริยพันธุ์ 6. นายพจนาดุริยพันธุ์ ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ สมรสกับนายบุญเกิด ทองประยูร (หย่าร้าง) มีบุตรจำนวน 2 คน คือ 1. นายสิทธิศักดิ์ ทองประยูร (ถึงแก่กรรม) 2. นางวัชรวรรณ ดุริยพันธุ์ (มีสีล) ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ศึกษาในชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนวรวิทย์วิทยาลัย ระดับชั้นมัธยมศึกษาที่โรงเรียนเบญจมราชาลัยและโรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์

การศึกษาด้านดนตรี ในวัยเด็กครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ เริ่มฝึกหัดขับร้องเพลงไทย ตั้งแต่เยาว์วัยกับครูชม รุ่งเรือง (ดุริยประณีต) ผู้เป็นน้าสาว ได้แก่ เพลงสองชั้น ต่อมาครูเชื้อม (สุตา) เขียววิจิตร (ดุริยประณีต) ผู้เป็นป้า ได้เห็นความสามารถด้วยน้ำเสียงอันไพเราะและความสามารถในการจำเนื้อร้องทำนองเพลงได้แม่นยำ จึงได้สอนขับร้องประเภทเพลงสามชั้นและเพลงเถา จนครูสามารถขับร้องเพลงไทยร่วมกับวงปี่พาทย์คณะดุริยประณีตของครูสุขและครูแถม ดุริยประณีต ผู้ที่เป็นตายาย จึงทำให้ครูได้รับความไว้วางใจให้เป็นนักร้องประจำวงออกงานต่าง ๆ อย่างจริงจัง ผลงานที่ครูภาคภูมิใจและตราตรึงอย่างหาที่สุดมิได้คือ เมื่ออายุ 15 ปี ได้ถวายการขับร้องต่อหน้าพระพักตร์ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรและสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรการขับร้องและบรรเลงวงอังกะลุงรุ่นเด็ก ซึ่งเป็นลูกหลานของครูสุขและครูแถม ดุริยประณีต ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน

ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ แม้จะไม่ได้ศึกษาด้านการขับร้องเพลงไทยจากสถาบันการศึกษา แต่ความรู้ความสามารถที่ครูมีนั้นไม่ด้อยไปกว่าผู้อื่น เนื่องจากครูมีคุณแม่คือครูแซมซ้อย ดุริยพันธุ์ ซึ่งเป็นนักร้องที่มีชื่อเสียงของกรมศิลปากร ที่ได้รับการถ่ายทอดวิชาความรู้ด้านการขับร้องมาจากบรมครูดนตรีไทยหลายท่าน เช่น พระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทิน) จึงทำให้ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ได้รับความรู้ด้านการขับร้องตามแนวทางของพระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทิน) มาจากคุณแม่ทั้งหมด จนสามารถขับร้องเพลงไทยประเภทต่าง ๆ ได้อย่างประณีต ละเอียดลุลว ได้แก่ เพลงหุ่นกระบอก เพลงพื้นบ้าน และสามารถขับเสภาได้ทุกสำเนียง นอกจากนี้ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ยังได้เรียนรู้เทคนิคการขับร้องเพลงไทยจากบรมครูหลายท่าน ได้แก่ ครูสุตา เขียววิจิตร (ผู้เป็นป้า) ครูเหนียว ดุริยพันธุ์ (ผู้เป็นบิดา) ครูแถม ดุริยประณีต (ผู้เป็นยาย) ครูสุดจิตต์ ดุริยประณีต (ศิลปินแห่งชาติ ผู้เป็นน้า) ครูชม รุ่งเรือง (ผู้เป็นน้า) ครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ (ศิลปินแห่งชาติ) ครูศรีนาฏ เสริมสิริ ครูจิรัส อัจฉรงค์ (ศิลปินแห่งชาติ) ครูมนตรี ตราโมท (ศิลปินแห่งชาติ) ร้อยเอกชิต แฉ่งฉวี และศาสตราจารย์นายแพทย์สุเอ็ด คชเสนี

จากการศึกษาประวัติของครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ สามารถสรุปได้ว่า ครูเป็นผู้มีความรู้ความสามารถโดยพรสวรรค์และสืบทอดจากบรรพบุรุษ เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการขับร้องเพลงไทยทั้งเรื่องปฏิบัติและทฤษฎี อันเป็นผลมาจากปัจจัย 2 ส่วน ได้แก่ ปัจจัยภายในคือ เซาร์ปัญญา ความรู้ ความสามารถด้านการจดจำ และ ความถนัดด้านการขับร้อง ประกอบกับครูมีความรักชื่นชอบต่อการขับร้องเพลงไทย จึงทำให้ครูมีความสุขที่ได้เรียนขับร้องจนเกิดความมุ่งมั่นขยันหมั่นเพียรต่อการฝึกซ้อมเพื่อพัฒนาทักษะด้านการขับร้องของ

ตนเอง ปัจจัยภายนอก คือ ครูได้รับการสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว และมีโอกาสได้เรียนขับร้องเพลงกับบรมครูขับร้องหลายท่าน นับเป็นการเพิ่มพูนความรู้ด้านการขับร้องเพลงไทยของครูให้มากขึ้น ทำให้ครูได้รับองค์ความรู้ใหม่ ๆ ในการพัฒนาทักษะด้านคีตศิลป์จนเกิดเป็นอัตลักษณ์การขับร้องเพลงที่โดดเด่นเฉพาะตัว

1.2 ด้านการสอน

พ.ศ. 2502–2504 ครูสอนวิชาขับร้องเพลงไทยให้แก่นักเรียนระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา โรงเรียนราชินี

ภาพที่ 1 ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ สอนขับร้องเพลงไทยที่โรงเรียนราชินี
ที่มา: ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์

พ.ศ. 2505–2520 ครูสอนขับร้องเพลงไทย ประจำแผนกนาฏดุริยางค์ สถาบันโทรทัศน์ไทยทีวีช่อง 4 บางขุนพรหม

พ.ศ. 2514–2530 อาจารย์พิเศษสอนขับร้องเพลงไทย ภาควิชานาฏยสังคีต คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

พ.ศ. 2520–2522 อาจารย์พิเศษชุมนุมดนตรีไทย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2533–2563 อาจารย์พิเศษสอนวิชาขับร้องเพลงไทย 1–2 สาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2547 อาจารย์พิเศษวิชาขับร้องเพลงไทย โรงเรียนราชวินิตมัธยม

พ.ศ. 2548–2563 อาจารย์พิเศษสอนขับร้องเพลงไทย โรงเรียนเทพศิรินทร์

พ.ศ. 2549–2550 อาจารย์พิเศษสอนรายวิชาอาศรมศึกษา ตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดุริยางค์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2551-2563 อาจารย์พิเศษชมรมดนตรีไทย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

- พ.ศ. 2555–2563 อาจารย์พิเศษสอนวิชาทักษะดนตรีไทย (ขับร้องไทย) 1-7
สาขาวิชาดนตรี ศึกษาภาควิชาศิลปดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พ.ศ. 2560 วิทยากรสอนขับร้องเพลงไทย ให้แก่นักเรียนผู้มีความสามารถพิเศษ
ด้านทัศนศิลป์ ด้านดนตรีและด้านนาฏศิลป์ รุ่นที่ 3 จัดโดยสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- พ.ศ. 2561 วิทยากรสอนขับร้องเพลงไทย ให้แก่นักเรียนผู้มีความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์
ด้านดนตรีและด้านนาฏศิลป์ รุ่นที่ 4 จัดโดยสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- พ.ศ. 2562 อาจารย์พิเศษชมรมดนตรีไทย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.3 ด้านการแสดงดนตรี

- ขับร้องเพลงไทยได้รับรางวัลชนะเลิศ และได้ขับร้องเพลงถวายเฉพาะพระพักตร์ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง พร้อมได้รับพระราชทานถ้วยรางวัลจากพระหัตถ์ ณ พลับพลาที่ประทับบริเวณสนามหญ้าหน้าสถานเสาวภาในงานกาชาด
- ขับร้องเพลงร่วมกับวงเสริมมิตรบรรเลง โดยสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ร่วมทรงซอด้วง ณ พระราชวังไกลกังวล
- ขับร้องสัทวากลอนสดในงานฉลอง 200 ปี กวีเอกของโลกสุนทรภู่ โดยสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ร่วมทรงสัทวาและได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ขับร้องบทสัทวาพระราชนิพนธ์ พร้อมทั้งปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ควบคุมรายการถ่ายทอดสดให้กับสถานีโทรทัศน์สีกองทัพอากาศ 9 อสมท.
- ขับร้องเพลงพญาโศกและเพลงเชิดนอก ในงานเชิดชูเกียรติ 100 ปี พระยาภูมิเสวิน (จิตร จิตตเสวี) ณ ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ 12 มิถุนายน 2537

ภาพที่ 2 ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ขับร้องเพลงพญาโศกและเพลงเชิดนอก ณ ศูนย์สังคีตศิลป์
ที่มา: ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์

- ขับร้องเพลงร่วมกับเดี่ยวซิมเพลงสารถี 3 ชั้น ในการบรรเลงดนตรีไทย "วิเศษศิลป์ปิ่นสยาม" ถวายพระพรชัยมงคลแด่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในวโรกาสทรงเจริญพระชนมายุ 50 พรรษา 2548 ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ หอประชุมใหญ่ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

- ขับร้องเพลงร่วมกับกรมกิจการพลเรือนทหาร ในงานมหกรรมดนตรีไทยเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในวโรกาสทรงเจริญพระชนมายุ 50 ณ หอประชุมโรงเรียนเตรียมทหาร จังหวัดนครนายก

- ขับร้องเพลงปลาทอง เถา ในวงมโหรีถวายเฉพาะพระพักตร์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ ปะรำพิธีพระราชวังพญาไท

- ขับร้องเพลงสุรินทราหู 3 ชั้น โดยมีครูเฉลิม ม่วงแพศรี ศิลปินแห่งชาติ สีซอสามสาย ณ อาคารศิลปวัฒนธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในวันที่ 14 สิงหาคม 2554

- ขับร้องเพลงไทย การแสดงดนตรีไทยโดยครูอาวุโสแห่งรัตนโกสินทร์พุทธศักราช 2559 เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในวันที่ 23 มิถุนายน 2559 ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

- บันทึกการถวายการคุณพระช่วย ช่วงศิลปะแผ่นดิน ศิลปินแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2560

- ขับร้องเพลงธรรณีกรรแสง รายการพิเศษ 6 สถิต ณ แดนสรวง และบันทึกเทปโทรทัศน์ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อสมท. ในปี พ.ศ. 2560

- ขับร้องเพลงไทย การแสดงดนตรีไทยโดยครูอาวุโสแห่งรัตนโกสินทร์ เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสเจริญพระชนมพรรษา 63 พรรษา ในวันที่ 16 สิงหาคม 2561 หอประชุมใหญ่ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

- ขับร้องเพลงไทย "การแสดงดนตรีไทยครูอาวุโสแห่งรัตนโกสินทร์" เพื่อเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เอกอัครราชทูตอัมก มรดกวัฒนธรรมไทย และ "วิเศษศิลป์ปิ่น" ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย ในวันที่ 15 กรกฎาคม 2562

- ขับร้องเพลงไทย การแสดงดนตรีไทยสามมิตรสราญรมย์เพลินบรรเลงเพลงภาษา ณ หอแสดงดนตรี อาคารศิลปวัฒนธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในวันที่ 29 สิงหาคม 2562

- ขับร้องเพลงไทย การแสดงจุฬาวาทีศรน้อยปีคีตาจารย์ "ครูแซมซ้อย ดุริยพันธุ์" ณ อาคารศิลปวัฒนธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในวันที่ 6 ธันวาคม 2562

ตอนที่ 2 คุณลักษณะความเป็นครูของครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ศิลปินแห่งชาติ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านบุคลิกภาพ

2.1.1 บุคลิกภาพทางกาย

ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ให้ความสำคัญต่อการรักษาสุขภาพของตนเองอย่างยิ่ง เนื่องจากครูใช้วิธีการสอนโดยการร้องให้ผู้เรียนฟังทีละวรรคตอน ครูจึงต้องรักษาเสียงของตนเองไม่ให้แหบแห้งด้วยการเข้านอนเร็วและดื่มน้ำในอุณหภูมิที่ปกติ ซึ่งครูปฏิบัติเช่นนั้นมาอย่างสม่ำเสมอ การดูแลรักษาสุขภาพร่างกาย

ให้แข็งแรงอย่างเคร่งครัด จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ สามารถสอนขับร้องได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ นอกจากนี้ครูให้ความสำคัญเรื่องภาพลักษณ์ของการแต่งกายเป็นอย่างยิ่ง เช่น การเลือกสวมใส่เสื้อผ้าและเครื่องประดับสีสุภาพ ตลอดจนการแต่งหน้าและออกแบบทรงผมให้สวยงามสุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับโอกาสต่าง ๆ ทั้งในบทบาทของการเป็นครูบาอาจารย์และบทบาทของการเป็นศิลปิน

2.1.2 บุคลิกภาพทางวาจา

ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ เป็นผู้รักษาคำพูดและมีศิลปะในการพูดด้วยการเลือกใช้คำพูดที่ถูกต้องชัดเจน มีเหตุผล เพื่ออธิบายยกตัวอย่าง ซึ่งเป็นการสอนเชิงอุปมาอุปมัยให้ผู้เรียนเข้าใจหลักการขับร้องเพลงไทยเบื้องต้น ได้แก่ ลักษณะการเอื้อนหรือเทคนิควิธีต่าง ๆ ที่ซับซ้อนจนผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนการใช้คำพูดเพื่ออบรมสั่งสอนปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ศิษย์ นอกจากนี้การให้เกียรติผู้อื่นโดยการระมัดระวังคำพูดของตนเองเป็นสิ่งที่ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ยึดเป็นหลักปฏิบัติประจำตน คือ ครูจะไม่ตำหนิผู้อื่น ไม่พูดจาให้ร้ายส่อเสียดอันเป็นการก่อให้เกิดความขุ่นข้องหมองใจต่อกัน นับเป็นคุณลักษณะที่ควรค่าแก่การยึดเป็นแบบอย่างทั้งด้านความเป็นครูและด้านความเป็นนักดนตรีไทยที่ดี

2.1.3 บุคลิกภาพทางอารมณ์และสังคม

ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ เป็นผู้ที่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดีเยี่ยมทั้งในเวลาดีใจ เสียใจ หรือโกรธ โดยครูจะวางตัวด้วยบุคลิกที่นิ่งเฉยไม่แสดงความรู้สึกเหล่านั้นออกมาทั้งในสีหน้าและแววตา ครูจะตั้งสติค่อย ๆ คิด ค่อย ๆ พูดออกมาอย่างเป็นเหตุเป็นผลด้วยถ้อยคำที่สุภาพ เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยไม่ถือโทษ ดิเตียน หรือตำหนิผู้ใดต่อหน้าสาธารณะให้อับอาย ครูเป็นผู้มีจิตใจกว้างขวางยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่นเสมอ เป็นผู้มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่ดีเยี่ยม มีการวางตัวและการแสดงออกที่สุภาพเหมาะสมกับบทบาทและปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถของตน

ภาพที่ 3 ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ เข้าร่วมพิธีรดน้ำดำหัวศิลปินแห่งชาติ ปี 2561
ที่มา: ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์

2.2 ด้านคุณธรรมจริยธรรม

ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ปลุกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ศิษย์ ทั้งจากคำสอนและการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ประการแรกด้านคุณธรรม คือ ในเรื่องการรักษาดนตามหลักศีลธรรมด้วยการไหว้พระสวดมนต์หมั่นทำบุญตักบาตรเพื่อรำลึกและอุทิศส่วนกุศลให้แก่ บิดามารดา ครูบาอาจารย์ ครูเทพ ผู้มีอุปการะคุณที่ล่วงลับ และเป็นผู้ดำเนินชีวิตโดยใช้หลักพรหมวิหาร 4 ด้วยความเมตตากรุณาต่อศิษย์ มีความยินดีแก่ผู้อื่นด้วยความจริงใจ และสามารถวางเฉยเมื่อพบเรื่องที่ทำให้ขุนข้องหมองใจ เป็นผู้มีสมาธิจดจ่อสิ่งที่ทำด้วยความแน่วแน่ นับเป็นคุณลักษณะที่ควรค่าแก่การยึดเป็นแบบอย่างทั้งด้านความเป็นครู และด้านความเป็นนักดนตรีไทยที่ดี ประการที่สองด้านจริยธรรม ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ให้คำสอนแก่ศิษย์ว่า จะต้องมียุติธรรม ความละเอียดอ่อน ปฏิบัติตนตามหลักการข้อร้องอย่างมีระเบียบแบบแผนทุกประการ ซึ่งมีหลัก 12 ประการ ดังนี้ 1) มีความขยันหมั่นเพียร 2) ความตั้งใจ 3) ความละเอียดประณีต 4) การดูแลรักษาสุขภาพ 5) รู้จักถ่อมตน 6) ไม่ตำหนิติเตียนผู้อื่น 7) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี 8) ตรงต่อเวลา 9) รู้จักถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่น 10) รักษาเกียรติความเป็นนักดนตรีที่ดี 11) มีอารมณ์สุนทรีย์ 12) อุทิศตนเพื่อศิลปะ ทั้งนี้ครูได้ปลุกฝังคุณธรรมจริยธรรมเหล่านี้ให้แก่ลูกศิษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ปัจจัยที่ทำให้การปลุกฝังคุณธรรมจริยธรรมของครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ให้แก่ศิษย์สำเร็จได้นั้นคือความใกล้ชิด และการเกิดปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างครูและศิษย์อันเป็นการสร้างศรัทธาที่ศิษย์มีต่อครู

2.3 ด้านองค์ความรู้

ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ เป็นผู้มั่งคั่งความรู้ด้านการขับร้องที่แตกฉาน มีเอกลักษณ์ในการขับร้องที่โดดเด่นเฉพาะตัว เนื่องจากครูเป็นทายาทสายตรงของผู้มีความเชี่ยวชาญด้านคีตศิลป์ไทย คือ ครูเหนียว ดุริยพันธุ์ และ ครูเข้มซ้อย ดุริยพันธุ์ นอกจากนี้ท่านได้มีโอกาสเรียนขับร้องโดยตรงกับบรมครูด้านการขับร้องที่มีชื่อเสียงหลากหลายท่าน นอกจากนี้ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในหลักวิชาการเป็นอย่างดี ซึ่งท่านได้ผลิตเอกสารประกอบการสอนที่มีเนื้อหาเพื่อสร้างพื้นฐานการขับร้องเพลงไทยที่ถูกต้องตามขนบการสอนแบบโบราณ โดยการประยุกต์บทเพลง 3 บทเพลง คือ 1) เพลงสามเสียงไพเราะ อธิบายหลักการเอื้อนสามพยางค์อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการขับร้องเพลงไทย 2) เพลงหัวใจเสียงเอื้อน อธิบายการเปล่งเสียงเอื้อนรูปแบบต่าง ๆ 3) เพลงกลวิธีขับร้องเพลงไทย อธิบายเทคนิคพิเศษของการขับร้อง ได้แก่ การร้องลัก ย้อย โยน โจน จังหวะ ที่ครูประพันธ์คำร้องมีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักการขับร้องเพลงไทยเบื้องต้น บรรจุในหลักสูตรการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ทฤษฎี และฝึกทักษะการขับร้องไปในตัว ทั้งนี้ ยังรวมถึงการเสริมเทคนิค ลีลา การถ่ายทอดอารมณ์เพลงที่มีความละเอียดประณีต บ่งบอกได้ถึงความใส่ใจในการถ่ายทอดความรู้ของครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ที่เต็มศักยภาพอย่างแท้จริง

2.4 ด้านการถ่ายทอด

ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ มีวิธีการถ่ายทอดความรู้ที่หลากหลาย โดยพิจารณาจากความพร้อม ความรู้ ความสามารถและปฏิภาณไหวพริบของผู้เรียนเป็นหลัก ซึ่งเรื่องที่ครูเน้นย้ำเสมอคือการฝึกให้ผู้เรียนขับร้องเพลงไทยได้ถูกต้อง ตามหลักการแห่งคีตศิลป์ไทยทุกประการ สามารถแบ่งขั้นตอนการถ่ายทอดความรู้ของครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ได้ 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมการ 2) ขั้นสอน 3) ขั้นวัดและประเมินผล ดังนี้

2.4.1 ขั้นเตรียมการ

สามารถแบ่งออกได้ 2 ประเด็น ดังนี้ 1) การพิจารณาผู้เรียน ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ มีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งสามารถแบ่งออกได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีทักษะด้านการขับร้อง ครูจะให้ผู้เรียนร้องเพลงให้ฟังเพื่อวิเคราะห์น้ำเสียงและเทคนิคการขับร้องว่ามีข้อดี ข้อบกพร่องและควรเน้นในเรื่องใดบ้าง เพื่อที่ครูจะวางแผนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนต่อไป และกลุ่มที่ไม่มีทักษะด้านการขับร้อง ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ จะใช้เกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติขั้นพื้นฐานดังนี้ 1) มารยาทของผู้เรียน คือ ต้องมีกิริยาสำรวม สุภาพเรียบร้อย 2) มีทักษะการฟังหรือโสตประสาทที่ดี คือ สามารถแปลงเสียงได้ตรงกับระดับเสียงดนตรี ทดสอบโดยการตีระนาดแล้วให้ผู้เรียนออกเสียงตาม 3) น้ำเสียง คือ มีแก้วเสียงที่ดีสามารถฝึกฝนพัฒนาต่อได้ หากผู้เรียนผ่านเกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติขั้นพื้นฐานแล้วนั้น จะได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านการขับร้องทั้งเรื่องทฤษฎีและทักษะจากครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ อย่างเป็นขั้นตอน 2) การจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอน ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ จะวางแผนเนื้อหาบททวนเนื้อร้องของบทเพลงที่จะสอนผู้เรียนล่วงหน้าเสมอ โดยสื่อที่ครูใช้ในการสอน คือ เนื้อร้อง วิซีดี โปรเจ็คเตอร์ ฉิ่ง เนื่องจากในระหว่างการสอนขับร้องทุกครั้งครูจะเป็นผู้ตีฉิ่งให้ผู้เรียนฝึกขับร้องเสมอ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจจังหวะของการขับร้อง และเป็นการฝึกทักษะการฟังเพื่อให้ผู้เรียนรู้จักจังหวะหนัก เบา อันจะทำให้ผู้เรียนสามารถขับร้องเพลงไทยได้คงที่ตามอัตราจังหวะ

ภาพที่ 4 สมุดจดเนื้อร้องที่ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ใช้ประกอบการสอน
ที่มา: ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์

2.4.2 ขั้นสอน

การจัดการเรียนการสอนของ ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ คือ การสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ด้านทฤษฎี และมีทักษะการขับร้องพื้นฐานที่ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนแห่งหลัก “คีตศิลป์” สามารถพัฒนาทักษะการขับร้องต่อไปได้สูงสุด จากการศึกษาพบว่า ครูมีการปรับปรุงและสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของตนเอง เพื่อให้มีเนื้อหาที่เหมาะสมกับผู้เรียนในยุคปัจจุบันทำให้ครูสามารถอธิบายหลักการขับร้องเพลงไทยต่าง ๆ ได้อย่างกระชับ สร้างความเข้าใจให้แก่ผู้เรียนอย่างง่ายดาย ตามขั้นตอนได้ ดังนี้

1) การอธิบายทฤษฎีการขับร้องเพลงไทย ก่อนเริ่มฝึกขับร้องเพลงไทยให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจด้วยวิธีการบรรยายอย่างเป็นขั้นตอนก่อนทำการปฏิบัติ 2) การฝึกเปล่งเสียงเอื้อนพื้นฐาน ได้แก่ เสียง อือ เออ เอิง เอย ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญทำให้การขับร้องเกิดความไพเราะและถูกต้องตามหลักการขับร้องเพลงไทย 3) การฝึกเปล่งเสียงเอื้อนเป็นวรรคตอน เป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจการเอื้อนในทำนองเพลงต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียบเรียงทำนองเอื้อนได้อย่างรวดเร็ว 4) การฝึกขับร้องเพลง 3 บทเพลงที่ครูประพันธ์ขึ้น คือ “เพลงสามเสียงไพเราะ” มีเนื้อหาอธิบายหลักการเอื้อนสามพยางค์ เพลง “เพลงหัวใจเสียงเอื้อน” มีเนื้อหาอธิบายการเปล่งเสียงเอื้อนในทำนองเพลงรูปแบบต่าง ๆ และเพลง “เพลงกลวิธีการขับร้องเพลงไทย” ที่มีเนื้อหาอธิบายเทคนิคพิเศษของการขับร้องได้อย่างครบถ้วน 5) การฝึกขับร้องเพลงไทยจากเพลงง่ายไปสู่ยาก ได้แก่ เพลงลาวเจริญศรี 2 ชั้น เพลงลาวดวงเดือน 2 ชั้น เพลงสร้อยสนตัด 2 ชั้น เพลงแขกบรเทศ 2 ชั้น เพลงแขกต๋อยหม้อ เถา เพลงแขกบรเทศ เถา เพลงอาหนู เถา เป็นต้น ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่วางรากฐานทักษะการขับร้องของผู้เรียนอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามขีดความสามารถของตนเองอย่างเป็นระบบ

2.4.3 ขั้นวัดและประเมินผล

ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ได้มีการแบ่งหลักการวัดและประเมินผลที่ชัดเจน ออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความถูกต้อง คือ ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติทักษะการขับร้องได้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนทุกประการ ได้แก่ ทำนอง เสียงเอื้อน คำร้อง การแบ่งวรรคบทร้อง การหายใจ ฯลฯ โดยครูประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริงทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน ทำให้ครูทราบพัฒนาการของผู้เรียนอย่างละเอียด และสามารถนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ 2) ด้านความไพเราะ เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการที่ครูใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินทักษะการขับร้องของผู้เรียนทุกครั้ง ผู้เรียนจะต้องขับร้องเพลงไทยด้วยความใส่ใจในรายละเอียดของการขับร้องในทุกวรรคตอนของบทเพลง

สรุปผล

จากการวิเคราะห์อัตลักษณ์ความเป็นครูสอนขับร้องเพลงไทยของครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยได้ 2 ประเด็น ดังนี้

1. ประวัติและผลงานของครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ศิลปินแห่งชาติ

ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ถือเป็นบุคคลที่ควรค่าแก่การยกย่องให้เป็นศิลปินแห่งชาติ ตลอดช่วงชีวิตของท่านได้สร้างสรรค์ผลงานด้านคีตศิลป์อันทรงคุณค่าจนเป็นที่ยอมรับต่อสาธารณะชนไว้มากมาย ซึ่งมีหลักฐานสามารถอ้างอิงได้จากหนังสือ เอกสารวิชาการ ภาพถ่าย ไฟล์เสียง ไฟล์วีดิทัศน์ ตลอดจนสื่อต่าง ๆ ที่เผยแพร่บนโซเชียลเน็ตเวิร์ก ทำให้เยาวชนหรือครูผู้สอนที่สนใจเรื่องการขับร้องเพลงไทย สามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบในการขับร้องได้อย่างเป็นระบบ แสดงให้เห็นถึงจิตวิญญาณความเป็นครูและการมีปณิธานอันแน่วแน่ที่ครูต้องการจะถ่ายทอดองค์ความรู้ของตน เพื่อสืบสานศิลปะด้านการขับร้องเพลงไทยให้คงอยู่ต่อไป ด้วยการสร้างหลักสูตรการสอนที่ปรับปรุงเนื้อหาและวิธีการสอน ให้เข้ากับการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน ด้วยการประพันธ์เนื้อร้อง 3 บทเพลง ที่ใช้เป็นสื่อการสอนสามารถอธิบายเนื้อหาสาระของการ

ขับร้องเพลงไทยไว้ครบถ้วน คือ เพลงสามเสียงไพเราะ มีเนื้อหาอธิบายหลักการเอื้อนสามพยางค์ เพลงหัวใจเสียงเอื้อน มีเนื้อหาอธิบายการเปล่งเสียงเอื้อนในรูปแบบต่าง ๆ และเพลงกลวิธีการขับร้องเพลงไทย ที่หาอธิบายเทคนิคพิเศษที่ใช้ในการขับร้อง

2. คุณลักษณะความเป็นครูของครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ศิลปินแห่งชาติ

ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ เป็นผู้อุทิศตนเพื่อพัฒนาและอนุรักษ์ศิลปะด้านคีตศิลป์ไทยอย่างแท้จริงมีความเป็นครูศิลปินอย่างเต็มเปี่ยม ครูยึดหลักการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยการประยุกต์วิธีการสอนที่ทำให้ผู้เรียนรู้จักองค์ประกอบทั้งหมดของการขับร้อง จนเกิดความเข้าใจวิธีการขับร้องของบทเพลงประเภทต่าง ๆ ได้อย่างถ่องแท้ และสามารถนำความรู้ที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อปรับใช้ในการขับร้องบทเพลงอื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ อีกทั้งได้ฝึกทักษะการฟังให้แก่ผู้เรียนในระหว่างการสอนเสมอ เนื่องจากครูเป็นผู้เน้นคุณภาพของเสียงร้องเป็นอย่างมาก จึงทำให้ผู้เรียนฟังเสียงร้องอย่างมีคุณค่าจนเกิดความซาบซึ้งในบทเพลง ในด้านการประเมินผลนั้นครูใช้วิธีการประเมินผู้เรียนตามสภาพจริงเป็นรายบุคคล เพื่อเน้นคุณภาพและความถูกต้องของการขับร้องตามระเบียบแบบแผน ครูไม่ได้เน้นย้ำเพียงแต่เรื่องทฤษฎีเท่านั้น ในระหว่างการสอนครูมักจะสอดแทรกเรื่องคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียนซึมซับอยู่เสมอ คือการเป็นผู้ให้ การรู้จักเสียสละ นึกถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ได้แก่ บพการี ครูบาอาจารย์ สถาบันพระมหากษัตริย์ สถาบันการศึกษา ควรหาทางตอบแทนบุญคุณท่านเหล่านั้นตามกำลังความรู้ความสามารถที่มี

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการนำอัตลักษณ์ความเป็นครูสอนขับร้องเพลงไทยของครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ศิลปินแห่งชาติ มาประยุกต์ใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาความเป็นครูให้แก่ครูสอนขับร้องเพลงไทยรุ่นใหม่ต่อไป
2. ควรนำผลที่ได้จากงานวิจัยไปใช้เป็นแนวทางกำหนดคุณลักษณะความเป็นครู เช่น การจัดหลักสูตรอบรมครูสอนขับร้องเพลงไทย การพัฒนาการเรียนการสอนขับร้องเพลงไทย เป็นต้น
3. ควรมีการทำวิจัยการพัฒนาแผนการสอนขับร้องเพลงไทยสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เพื่อสร้างความทราบซึ่งและเจตคติที่ดีต่อการขับร้องเพลงไทยให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน

บรรณานุกรม

- เจริญใจ สุนทรวาทิน. *หลักและวิธีการขับร้องของพระยาเสนาะดุริยางค์ ข้าพเจ้าภูมิใจที่เกิดเป็นนักดนตรีไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เรือนแก้ว, 2530.
- ณรุทธิ์ สุทธจิตต์. *จิตวิทยาการสอนดนตรี*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- _____. *ดนตรีศึกษา:หลักการและสาระสำคัญ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559.
- ณัฐพล นาคะเต. "การศึกษาอัตลักษณ์และกระบวนการถ่ายทอดการขับร้องเพลงทยอยของครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์." *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และ นาฏศิลป์ศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 2555.
- ดนิญา อุทัยสุข. "การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการถ่ายทอดความเป็นคีตศิลป์จากครุคีตศิลป์ต้นแบบ: ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ศิลปินแห่งชาติ ผู้มีคุณูปการต่อการพัฒนาการด้านคีตศิลป์ไทย." *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, ปีที่ 46 เล่มที่ 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2561): 168-187.
- ทิตนา แหมมณี. *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.
- มนตรี ตราโมท. *คำบรรยายวิชาดุริยางค์ศาสตร์ไทย*. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์, 2545.
- สงบศึก ธรรมวิหาร. *ดุริยางค์ไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. *หนังสือที่ระลึกงาน มุทิตาจิต 72 ปี ครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ในงานไหว้ครูดนตรีไทยปี 2552*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- สังัด ภูเขาทอง. *การดนตรีไทยและทางเข้าสู่ดนตรีไทย*. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์, 2532.
- สุรางค์ ดุริยพันธุ์. "ประวัติผลงานด้านการสอนและผลงานแสดงดนตรี." *สัมภาษณ์โดย ลภัสรดา ไววิลา*. 5 สิงหาคม 2562.

_____ . "กระบวนการสอนขับร้องเพลงไทย." สัมภาษณ์โดย ลภัสรดา ไววิลา. 15 กันยายน 2562.

_____ . "การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ศิษย์." สัมภาษณ์โดย ลภัสรดา ไววิลา. 18 ตุลาคม 2562.